

Zápis z obhajoby disertační práce

Student: PhDr. Petr Nejedlý
Datum narození: 17. září 1953
ID studia: 256962
Studijní program: Filologie
Studijní obor: Český jazyk
Název práce: Periferní jednotky staročeského lexikálního systému: jednotky ustupující
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: prof. PhDr. Karel Kučera, CSc.
Oponenti: prof. PhDr. Jana Pleskalová, CSc.
doc. PhDr. Karel Komárek, Ph.D.

Datum obhajoby: 16. června 2016
Místo obhajoby: Praha
Termín: řádný
Předseda komise: prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.

Přítomni:
doc. Mgr. Robert Adam, Ph.D.
PhDr. Alena Černá, Ph.D.
doc. PhDr. Karel Komárek, Ph.D.
prof. PhDr. Karel Kučera, CSc. (od 13:15)
prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.
PhDr. Petr Nejedlý
prof. PhDr. Jana Pleskalová, CSc.
doc. PhDr. Jiří Rejzek, Ph.D.
Mgr. Irena Fuková

Omluvena:
doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc.

12:35 Předseda komise prof. Mareš zahájil obhajobu, představil sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představil studenta.

12:36 Prof. Mareš seznámil přítomné s hodnocením studentova studia a jeho disertační práce, které školitel prof. Kučera uvedl ve svém písemném vyjádření.

12:38 Student dr. Nejedlý seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Shrnul základní principy svého pojetí periferizace lexikální jednotky uvnitř lexikálního systému: a) podstatou je ztráta jejich systémových vazeb v důsledku vývojové dynamiky lexikálního systému; b) nastává v důsledku změn probíhajících primárně přímo v dané lexikální jednotce; c) nastává v důsledku změn probíhajících primárně v samotném lexikálním systému; dále se podrobněji zaměřil na opozici centrum – periferie a na faktory, které ji určují.

12:48 Oponentka prof. Pleskalová seznámila přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě a navrhuje hodnocení *prospěl*. Položila studentovi tyto otázky: a) proč uvažuje o deverbativním původu substantiv zakončených na *-lec* (obvykle chápaných jako deadjektiva); b) v čem spatřuje faktory neproduktivnosti u substantiv typu *nápis*. Připomněla dále, že sufix *-izna* se vyskytuje u pomístních jmen, upozornila, že některá v práci zmíněná pojmenování nádob jsou neslovanského původu, a doplnila, že Písni ostrovskou se též zabýval J. Vintr.

12:57 Oponent doc. Komárek seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě a navrhuje hodnocení *prospěl*. Položil studentovi otázku, jak hodnotí závislost systémového postavení lexikálních jednotek na jejich frekvenci (na konkrétních lexikálních jednotkách zkoumaných v disertaci). V souvislosti s lexikálními jednotkami *zřěšenie*, *vykúpenie* upřesnil teologický rozdíl mezi vykoupením a zbavením hříchů. Upozornil na chybně uvedený rok vydání článku I. Janyškové Poznámky k staroslověnskému *pivo*. V závěru vyslovil politování, že práci chybí rejstřík, a zmínil možnosti dalšího zpracování dané problematiky (analýza synsémantik, popis periferizace lexikálních jednotek v současné slovní zásobě).

13:02 Dr. Nejedlý reagoval na posudky oponentů a jejich položené otázky.

V odpovědi prof. Pleskalové především vysvětlil důvody, které jej v daném případě vedou k výkladu uvedených stč. substantiv na *-lec* jako deverbativ (departicipiální adjektiva nejsou vždy doložena; v nejstarších fázích jazyka má jejich význam často povahu dynamickou, dějovou; předpokládá paradigmatický slovo tvorný postup, při němž je sloveso přímou onomaziologickou bází; obdobný stav zmiňuje také pro nč. verbální substantiva MČ 1, 294; přímé deriváty typu

Nedbal vykryštovaly v porovnání s řídkými apelativy *kutil, loudal* v charakteristickou součást antroponymního parasystému). Naznačil, že nulový formant u substantiv typu *nápis* má v porovnání s verbálními substantivy (*napsanie*) menší distinktivní kapacitu; konstatoval, že moravské anoikononymum *Kratizna* není zachyceno ve veřejně dostupných materiálových sbírkách (moravská pomístní jména se teprve zpracovávají); omluvil se za neuzuální význam spojení *slovanská pojmenování* nádob v příslušném kontextu, totiž ‚vyskytující se u Slovanů‘. Nakonec upozornil, že Josef Vintř se v otázce textu Písň ostrovské neodchyluje od tradičního čtení Škarkova, Lehárova atd. a k textověkritickým otázkám skladby se nevyslovuje – proto nebyla jeho práce v souvislosti s hypotetickým periferním substantivem *zřešenie* zmíněna.

V odpovědi doc. Komárkovi uvedl, že oslabené systémové postavení přímo nespojuje s kritériem frekvencovanosti a že se primárně zabýval stavem staročeským (proto sledává rysy perifernosti v postupně se rozostřující slovtvorné struktuře někdejších kompozit *sčestie, sbožie, smrt* apod.); u substantiv *děloha, dřež* není tato struktura rovněž zřetelná. Připustil, že úvodní formulace o úplném zániku lexikálních jednotek (*krondle, drmlík, ...*) *nedopatřením* obsáhla i jednotky se statutem historismů/archaismů (*palcát* aj.), jimž je věnována následující pasáž coby samostatné (sub)kategorii; s odkazem na svoji práci připomněl obecnou zákonitost, že prakticky každá lexikální jednotka je potenciální archaismus. Stručně se zastavil u slovesa *náviděti* ‚sočit‘ a zopakoval tvrzení z disertace, že motivace k jeho vzniku není jasná a že snad souvisí s nešťastně zvolenou reakcí domácího kulturního okruhu na církevněslovanské *nenaviděti* a na komunikační nepřehlednost vyvolanou silným zastoupením tohoto slovesa v negaci (v kontextu hlásání křesťanské lásky). Přijal opravu významového vymezení substantiva *zřešenie* v Písni ostrovské a uznal výtku absence rejstříku.

13:17 Oponenti přijali vysvětlení a odpovědi studenta jako dostačující.

13:18 Předseda komise zahájil diskusi. V diskusi nebyly položeny žádné otázky.

13:20 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předseda komise seznámil studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala zdvižením ruky. Komise byla pětičlenná, přítomni byli 4 členové komise, byly 4 kladné hlasy a žádný záporný. Obhajoba disertační práce byla klasifikována stupněm *prospěl*.

Zapisovatelka: Mgr. Irena Fuková

.....
prof. PhDr. Petr Mareš, CSc., předseda komise

.....
doc. PhDr. Jiří Rejzek, Ph.D., člen komise